

Bezuinigingscocon

De horeca klaagt steen en been. Maar de kookzaken spinnen er garen bij. Door de crisis blijven we steeds meer thuis. Het is ook wel knus: makelijke kleren aan, sfeerverlichting erbij en de gordijnen dicht. In de jaren negentig hadden we er een woord voor: *cocooning*.

Ook politici en beleidsmakers vertoeven vaak graag in een cocon. Die cocon, zelfgesponnen, bestond tot voor kort vooral uit de gedachte dat het wel goed zou gaan. Dat beleid wel zou werken. Verder werd – en wordt nog steeds – aangenomen dat beleid dat bij probleem *a* lijkt te werken, ook wel bij probleem *b* zal werken. En dat als we geen slecht nieuws horen, dat goed nieuws is. Vaak horen we trouwens inderdaad niets negatiefs. Het alarm blijft stil, want goede evaluaties zijn immers schaars.

Naast de ‘het beleid zal wel werken’-cocon is er nu een nieuwe variant: de ‘het kan wel met wat minder’-cocon. De bezuinigingscocon. Politici en beleidsmakers geloven – of laten zich graag wijsmaken – dat met minder geld toch hetzelfde resultaat behaald kan worden. Je ziet deze crisisvariant ook terug in discussies over taakstellingen voor uitvoeringsorganisaties. Het geloof van bestuurlijk Den Haag is dan dat organisaties met minder middelen, toch dezelfde taken kunnen blijven uitvoeren.

Toegegeven, de bezuinigingscocon is aantrekkelijk: je bespaart, maar merkt er niets van. Precies hier schuilt het gevaar. Want de grote vraag is natuurlijk: klopt die aanname wel?

De Algemene Rekenkamer is dit onlangs voor 22 uitvoeringsorganisaties nagegaan. Wat blijkt? Op de eerste plaats: vaak kan het inderdaad doelmatiger, soms zelfs een stuk. Maar opmerkelijk is vooral dat niet systematisch wordt bijgehouden welke effecten dat snijden in de uitvoering feitelijk heeft. Politici en beleidsma-

kers hebben vaak geen goed zicht op de gevolgen van hun bezuinigingen. Ze snijden in het donker. Soms treft een bewindspersoon zelfs het verwijt, dat dat zicht actief vermeden wordt. Justitie zou volgens geluiden uit de Tweede Kamer bijvoorbeeld “op alle mogelijke manieren proberen tegen te houden dat negatieve signalen over het sluiten van gevangenissen naar buiten komen.”

Al met al geen goede zaak. Vooral omdat de kans groot is dat snijden in de uitvoering wel degelijk onbedoelde effecten heeft, maar dat we dat niet in de gaten hebben. Of te laat. In de comfortabele bezuinigingscocon merk je er dan inderdaad niets van. Tot de wal het schip keert. Bij ieder incident is het land meteen te klein. Dan blijkt weer dat het belang van een goede uitvoering van publieke taken groot is. Voor het vertrouwen van burgers in de overheid, maar ook omdat goedkoop vaak uiteindelijk duurkoop blijkt te zijn. Het is dus zaak dat bezuinigingen verantwoord worden doorgevoerd. De Rekenkamer stelt dat dit bij sommige onderzochte organisaties al redelijk goed lukt. Er wordt dan met het departement overlegd over hoe de taakstelling het beste kan worden ingevuld. Ook ministers schenken soms klare wijn. Zo gaf Plasterk in een debat met de Kamer over bezuinigingen op de AIVD aan dat het een illusie is om te denken dat je fors kunt bezuinigen zonder dat dat gevolgen heeft. Bezuinigingen op de veiligheidsdienst AIVD raken nu eenmaal aan de veiligheid, aldus Plasterk. Hij kwam ermee weg, die dag zelf althans. Logisch ook: ieder kind snapt dat je met minder geld en minder mensen minder kunt doen.

Verantwoord bezuinigen, daar gaat het om. En dat betekent dat er keuzes moeten worden gemaakt en dat deze expliciet aan de Tweede Kamer moeten worden voorgelegd. Zeker als die keuzes gevolgen hebben voor

de dienstverlening aan burgers en bedrijven of ingrijpende gevolgen kunnen hebben voor de samenleving. Aan deze norm wordt nu niet altijd voldaan. Maar ik voorspel dat dat niet lang meer duurt. Want vertoeven in een cocon is fijn, maar wie zich terugtrekt onder de Haagse kaasstolp kan geen gordijnen dichtdoen. Ook niet als hij in het donker in de uitvoering wil snijden.

Auteur

Peter van der Knaap is directeur-bestuurder bij de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid. Tot medio mei van dit jaar was hij directeur Doelmatigheidsonderzoek en Europese Unie bij de Algemene Rekenkamer.

De auteur schreef deze column op persoonlijke titel.

